

# UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasilo avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

**Uredništvo Učiteljskega Tovariša v Idriji.**

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljke je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.

Vse leto velja . . . 10— K  
pol leta . . . . . 5— „  
četrt leta . . . . . 2-50 „  
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h  
„ „ „ dvakrat . . . 12 „  
„ „ „ trikrat . . . 10 „  
za nadaljnja uvrščenja od petit-vrste po 8 h.  
Oznaniła sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

**Upravništvo Učiteljskega Tovariša v Ljubljani.**

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Agitirajte, pridobivajte novih naročnikov za naše liste, ki so:

**Učiteljski Tovariš - - - -  
- - - Popotnik, Zvonček.**

Iznova pozivamo vsa okrajna učiteljska društva, naj store svojo dolžnost v polnem obsegu! Vsi na delo!

## Zaveza in — Družba sv. Mohorja.

Ker se Zavezina društva obračajo na vodstvo z vprašanji, na kak način se je izvršil sklep upravnega odbora glede napada na napredno učiteljstvo od strani »Družbe sv. Mohorja« v spisu »Preslep-ljeni in otiči«, objavlja vodstvo v svrhu natančne informacije vsemu učiteljstvu tem potom vse korake, ki jih je storilo v tem oziru napram omenjeni družbi.

Vodstvo »Zaveze« je poslalo družbi sledeči dopis:

Št. 380.

V Ljubljani, 9. januarja 1913.

Slavni odbor

»Družbe sv. Mohorja«

v Celovcu.

Letošnji družbeni koledar je prinesel z dovoljenjem slavnega odbora »Družbe sv. Mohorja« dr. J. Pregljevo povest za slovensko ljudstvo z naslovom »Preslep-ljeni in otiči«, v kateri se hoče splošno pokazati čitajoči javnosti z zlobno zvinit in z natančno preračunanim namenom naprednega učitelja kot revolucionarja, ki je spričo svojega delovanja skrajno nevaren veri, cerkvi, državi, slovenskemu narodu in sploh človeški družbi. Ta z go-tovo in prozorno tendenco objavljena po-vest, sicer manj vredne baže, je globoko užalila zlasti napredno učiteljstvo.

Vodstvo »Zaveze« avst. jugoslov. učiteljskih društev« dobiva od svojih včlanjenih društev dan zadnem ogorčenje po-zive, ki streme za tem, da stori učiteljska »Zaveza« kar najodločnejše korake proti tej doslej brezprimerni žalitvi.

Upravni odbor se je v svoji zadnji seji, vršeči se dne 27. decembra 1912, vsestransko bavil s to zadevo. Upošteva-joč, da je »Družba sv. Mohorja« velevaž-

no slovensko kulturno društvo, je posegel upravni odbor za sedaj po najmilejšem sredstvu. Upravni odbor učiteljske »Za-veze« jemlje z globokim obžalovanjem na znanje, da je prevzel odbor »Družbe sv. Mohorja« tak spis napadalne vsebine že opetovano v svoje knjige. Učiteljstvo je bilo namreč že pred leti žaljeno na po-doben način; a takrat je obljubil družbeni odbor na tozadevni dopis, da se kaj slič-nega v prihodnje nikdar več ne zgodi. Zdaj pa, ko so časi za narodno in napred-no učiteljstvo najbolj razburkani, je za-malnil po njem odbor iste družbe s tem težjo tepežnico.

Upravni odbor učiteljske »Zaveze«, katera šteje 35 učiteljskih društev na Kranjskem, Primorskem in Štajerskem, kjer je včlanjenih 1436 slovenskih učiteljc in učiteljev, vpraša torej slavni odbor »Družbe sv. Mohorja v Celovcu«, kdaj in v kak obliki hoče dati hudo užaljenemu naprednemu učiteljstvu potrebno zado-ščenje.

Če ne bi bil odgovor častitega odbora zadovoljiv na vse strani, izjavlja upravni odbor učiteljske »Zaveze«, da se nikakor ne bo moglo ogniti podpisano vodstvo na-pram cenjenemu kulturnemu društvu naj-dalekosežnejšim konsekvencam.

V trdni nadi, da dá slavni odbor »Dru-žbe sv. Mohorja v Celovcu« z ozirom na ta dopis v najkrajšem času, vendar pa najkasneje do 15. februarja t. l., na naslov učiteljske »Zaveze« težki žalitvi primerno zadoščenje,

se beleživa

Za vodstvo »Zaveze avst. jugoslov. učiteljskih društev«:

L. Jelenc,  
predsednik.

V. Rus,  
tajnik.

Na ta dopis je prejelo Zavezino vod-stvo naslednji odgovor:

V Celovcu, dne 31. prosinca 1913.

Slavni

»Zavezi avst. jugoslov. učiteljskih društev«

v Ljubljani.

Odbor »Družbe sv. Mohorja« se je v svoji seji dne 17. t. m. posvetoval o Va-šem cenjenem dopisu in sklenil slavni »Za-vezi« dati sledeče pojasnilo.

Pri seji se je konstatiralo, da sedanji odbor ni sklepal o imenovanem spisu, ali

se sprejme ali ne. Če bi se bilo o tem sklepalo, bi bil spis sigurno odklonjen.

Spis je bral in sprejel še rajni gospod profesor Apih, tedanji družbeni ravnatelj, ki je spis tudi honoriral. Spis je gospod prof. Apih na načelni strani označil kot vsprejemljiv. Takega je sedanji tajnik (urednik rokopisov) našel med starimi rokopisi in je vsled omenjenih dejstev mislil, da je dober in ga je uvrstil v ko-ledar, ne da bi ga bil predložil odboru v pretres. Tako je spis prišel brez odbo-rove vednosti in brez odborovega sklepa v koledar.

Usojamo se tudi pripomniti, da je bil rajni gospod profesor Apih zelo naklonjen vsemu slovenskemu učiteljstvu, katerega vzgojitelj in učitelj je bil sam, kar Vam lahko potrdijo vsi gospodje slovenski ko-roški učitelji.

Tudi je »Družba sv. Mohorja« pod prof. Apihovim gospodarstvom darovala visoko svoto za »Učiteljski dom« v Ce-lovcu, podpirala vedno slovenski učiteljski naraščaj in sploh našo šolsko mladež.

Ranjki gospod profesor Apih, ki je dotični spis sprejel in bral, toraj tudi v povesti sami ni videl tako grozovito po-gubnega vpliva za napredno učiteljstvo, kakor se slavnoisto to predstavlja.

Tudi trditev, da bi bila »Družba sv. Mohorja« nasprotno delovala proti na-prednemu slovenskemu učiteljstvu, ni utemeljena.

Pred kakimi 15 leti je menda tudi prišel podoben spis v družbene publika-cije. Odbor je tedaj obljubil, da bo pazil, da se ne zgodi v bodoče kaj sličnega. In dane obljube se hoče tudi vedno držati. Še več! Odbor »Družbe sv. Mohorja« lah-ko navede dejstva, ki »Zavezine« obdol-žitve nasproti odboru a priori uničujejo in pobijajo.

Tako je odbor prisodil 3000 K nagra-de Ganglovi povesti, — torej »napredne-mu« učiteljstvu in je za takrat odklonil Meška in druge pisatelje, vsled česar se je hudo zameril duhovščini, — vsem po-verjenikom.

Odbor je vedno sprejemal dobre spi-se naprednih učiteljev v družbene publi-kacije. Tudi lansko leto je bila natisnjena Kostanjevičeva povest in povest še nekega drugega učitelja.

Gospod Trost in drugi so stalni so-trudniki družbe.

Sličnih stvari bi lahko navedli še mnogo več.

Iz povedanega vendar jasno sledi, da »Družba sv. Mohorja« doslej še nikdar ni zavihtela svoje težke tepežnice nad na-prednim učiteljstvom.

Ne bo slavni »Zavezi« tudi neznano, da ima odbor s čč. gg. duhovniki, ki naj-več store za »Družbo sv. Mohorja« tudi težave, ravno vsled tega ker je družba sprejela svoj čas spise od naprednega g. učitelja Gangla in drugih »naprednih, brezverskih« in socialnodemokratskih pi-sateljev.

Vsega tega slavna »Zaveza« napram družbi menda nič ne vpoštevava.

»Matica Slovenska« velja za bolj »napredno« društvo nego je »Družba sv. Mohorja«.

Tudi imenovano društvo je sprejelo v svoje publikacije spise. (Cankar, n. pr. M. Kačur) v katerih se slika učiteljski stan na jako tragičen način. In vendar, ko-likor je odboru »Družbe sv. Mohorja« znano, napredno učiteljstvo nikakor ni zavzelo tako strogo opozicijskega stališča nasproti »Slovenski Matici«, kakor sedaj nasproti »Družbi sv. Mohorja«.

Dr. Pregljeva povest je prišla, kakor že uvodoma omenjeno, brez odborovega sklepa v koledar. S tem je zadeva pojas-njena in »Družba sv. Mohorja« upa, da jo bo napredno učiteljstvo sodilo sedaj tudi iz drugačnega stališča.

Družba sv. Mohorja si bo prizade-vala, da skupno, kakor doslej z učitelj-stvom dela za prosep in moralni napredek slovenskega naroda — posebno pa slovenske mladine. To svojo nalogo je družba vršila že tekem 60 let svojega ob-stoja in bo tudi v bodoče tako delovala.

Posebno pozornost bo posvečala mla-dinskemu slovstvu. V jeseni sprejmejo udje mladinsko knjigo, ki bo izvirna po vsebini in tako dragoceno opremljena, kakor doslej še ni bila pri nas Slovencih nobena mladinska knjiga.

Odboru »Družbe sv. Mohorja« je bilo in bo glavno načelo: koristiti celokupnosti slovenskega naroda in se izogibati stran-karstvu.

Zato odbor »Družbe sv. Mohorja« pričakuje tudi od naprednega učiteljstva, da ne samo polnoštevilno pristopi k »Dru-žbi sv. Mohorja«, temveč slavnoisto tudi

## LISTEK.

### Iz umetniškega sveta.

Slovensko deželno gledališče.

»Madame Butterfly«. (Gospa metulj-ček.) Tri dejanja. Spisala Illica in Giacosa, uglasbil Giacomo Puccini. I. dejanje. Po-ročnik neke ameriške bojne ladje Lin-kerton se zalubi v japonsko gejšo Cho-chosan in jo poroči. Dasi jo vroče ljubi, vendar ne misli na življensko zvezo, tem-več računa po japonski šegi na skorajš-njo ločitev. Popolnoma drugače Cho-chosan (Butterfly), ki je tujcu brezmejno vdana in bi zanj žrtvovala, kar bi bilo treba. Tako je tudi skrivaj pristopila h kr-ščanski veri in se zamerila svojim sorod-nikom. Stric žrec jo zaradi tega celo pre-kolne, ona pa vse rada pretrpi, da ima le svojega Linkertona. Visoko nad Nagasaki je kupil idilično hišico, tu uživata mlado zakonsko srečo. — II. dejanje. Po Linker-tonovem odhodu je dobila Butterfly srčka-nega sinčka. Z njim in z zvesto služkinjo Suzuki že tretje leto nestrpno čaka, da se

vrne njen dragi. Oboževalci jo nadleguje-jo, a vsakega odslavi. Tako trdna je v zve-stobi, da ji ameriški konzul Sharples ne upa o Linkertonu povedati resnice. Strel. V pristanišču se ukrca ladja, Butterfly se veseli vrnitve svojega moža. — III. de-janje. Ker je vso noč prečela in čakala so-proga, jo prisili služkinja k počitku. S konzulom in neko damo pride Linkerton. Butterfly je takoj jasno, da se je poročil z drugo in prišel po otroka. Vda se v uso-do, zapre vrata, se poslovi od sinčka in izvrši za špansko steno harakiri, japonski način samomora, ki ga store oni, ki ne morejo častno živeti.

To snov je uglasbil poleg Mascagnija in Leoncavalla najznačilnejši zastopnik italijanskega verizma, Giacomo Puccini in si je z njo mahoma osvojil vse svetov-ne odre. Mnogo uspehov so doživela nje-gove opere »Manon Lescant«, »Boheme«, »Tosca«, a najbolj se je priljubila »Mada-me Butterfly«, ki zaradi globoke tragi-ke močno vpliva tudi na lajka, vkljub te-mu, da ima opera malo dejanja. Karakte-ristikon njene glasbe je uporaba japonskih tonovih lestvic (Tonleiter). Puccini posre-čeno slika nesrečno ljubezen mlade Ja-

ponke v široko razpletelih lirskih razpo-loženjih, neodoljivo hrepenenje po ljub-ljencu izraža vse drugo dejanje, ki krasno izzveni. Lepi so prizori med Butterfly in otrokom, njuno slovo je pretresljivo in gane do solz. Puccini je mojster, ki sli-karskemu pointilizmu podobno z malimi sredstvi ustvarja efekte. Dejanje in govor kažeta realista. Pomembnemu uspehu opere se ni čuditi.

»Madame Butterfly« smo slišali na slovenskem odru že pred tremi leti z Nordgartovo v naslovni vlogi. Letošnje uprizoritve takratni nikakor ne smemo primerjati. Richtarjeva je kot Butterfly sicer pokazala vse svoje pevske zmo-žnosti, vendar je slabo znamenje, če ka-pelnik preveč po pulu tolče. Nesigurna je bila v vstopih, časih prehitra, časih pre-kasna. Imela pa je tudi srečne momente, da le ni bila v igri tako mrtva. — Harfner je dobro poosebil Linkertona in je pel svojo vlogo v češkem jeziku. Bogve kako hud greh to ni. Ampak če so domači slo-venski igralci svoji nelahki nalogi kos, ko sodelujejo v drami, operi in opereti in so skoro pri vsaki predstavi na odru pa imajo uborne plače, bi se tudi lahko

Harfner, ki vsak mesec le parkrat na-stopi, pa ima zato sijajno gažo, tako ne-znatno vlogo naučil peti v slovenščini! — Povoljno je pela Peršlova Suzuki, prav-tako Fejfar Sharplesa. Tudi manjše par-tije: Mamadori (Povhe), Goro (Bohu-slav), Kate (Fantova) itd. so bile dobro zasedene. Kapelnik Hrazdira je izkušal dati Puccini-ji glasbi pravo lice. Orke-ster je igral nekam zaspano, tempi so bili v II. dejanju preveč razvlečeni. Čemu so v partituri metronomski predpisi? Zbor je spackal še tisto malenkost, ki jo ima opraviti. Inscenacija opere za naše razmere, nekaj posebno lepega, obisk gledališča razveseljuje. —ec.

30letnica Wagnerjeve smrti.

Dne 13. t. m. je preteklo ravno 30 let, odkar je v palači Vendramin v Benetkah umrl svetovnoznani glasbeni reformator Rihard Wagner. Ta obletnica je velike va-žnosti zlasti zaradi tega, ker prenehajo se-daj avtorske pravice do njegovih del in postane aktualno posebno vprašanje upri-zarjanja opere »Parseval« tudi izven Bei-reutha.

deluje med narodom za družbeni razvoj in procvit.

Za odbor »Družbe sv. Mohorja«: Janez, Vidovic, predsednik. — V. Purgar, tajnik. — Dr. Valentin Rožič, t. č. blag.

Ker se pa vodstvo »Zaveze« nikakor ni moglo samo s tem načinom odgovora zadovoljiti je odposlalo na družbo še ta-le dopis:

Št. 516. V Ljubljani, 20. febr. 1913.

Slavni

»Družbi sv. Mohorja«

v

Celovcu.

Vodstvo učiteljske »Zaveze« je vzelo v svoji zadnji seji, ki je bila dne 13. februarja t. l., Vaš cenjeni odgovor na znanje.

Vendar pa nikakor ne more biti ta odgovor za nas zadovoljiv, ker nam s tem ne bi bilo dano zadoščenje tam, kjer smo bili napadeni. V očeh vseh tistih Mohorjanov, ki se nič ali malo bavijo z javnostjo, je napredno učiteljstvo še vedno tako, kakor je naslikano v dotični povesti. Zato je najmanj, kar more zahtevati napredno učiteljstvo, da mu da spoštovani odbor zadoščenje s tem, da objavi v letošnjem koledarju, v smislu drugega odstavka Vašega tozadevnega cenjenega dopisa, to-le:

#### IZJAVA.

Dopisu »Zaveze avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev v Ljubljani« odgovarja odbor »Družbe sv. Mohorja«, da je bil sprejet dr. J. Pregljev spis »Preslepljeni in oti v lanski koledar brez vednosti sedanjega družbenega odbora. Če bi se bilo o tem sklepalo, bi bil spis sigurno odklonjen.

Dokler ne dobi napredno učiteljstvo takega zadoščenja, toliko časa nima povoda, ogrevati se kakorkoli za »Družbo sv. Mohorja«!

Sicer pa vodstvo učiteljske »Zaveze« upa in iskreno želi, da ne pride nikdar več s spoštovano »Družbo sv. Mohorja« v kakršenkoli konflikt.

Za vodstvo »Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev«:

L. Jelenec,

predsednik.

V. Rus,

tajnik.

## Italijanska fakultetna predloga sprejeta.

Dunaj, 14. febr. 1913.

Proračunski odsek je danes rešil zadevo italijanske fakultetne predloge. Kakor je bilo pričakovati, se je odločil tudi za Trst kot sedež fakultete, in sicer z veliko večino, v kateri so se nahajale tudi vse slovanske stranke, razen Jugoslovjanov.

Jugoslovani so odnesli iz debate kot edini uspeh resolucijo, ki pooblašča vlado, da podvzame vse korake za ustanovitev jugoslovanskega vseučilišča. A mi se spominjamo, da smo slišali in tudi videli sprejete že neštete enake resolucije. O jugoslovanskih vseučiliških zahtevah se je celo večkrat že mnogo konkretnije razpravljalo, nego tokrat v proračunskem odseku. Glasovanje o fakultetni predlogi je bilo jako zanimivo.

Jugoslovani, katerih tatika ni bila vedno konsekvantna, so se odločili podpirati italijansko fakultetno predlogo in so konsekvantno temu stališču tudi glasovali za predlogo, seveda proti Trstu kot sedežu. V precejšnjem nasprotju s tem glasovanjem pa sta bila predloga poslancev Gostinčarja in Verstovška, ki sta zahtevala prehod na dnevni red.

Seveda je večina odklonila tudi vse izpreminjevalne predloge, ki so stremili za tem, pridobiti tudi Jugoslovanom nekoliko prava in odvrniti vsaj največjo nevarnost, ki nastane lahko iz dejstva, da je določen Trst za sedež italijanske fakultete.

Tako je propadel tudi predlog po reciprociteti zagrebškega vseučilišča in se je zbrala pri glasovanju jako čudna družba namreč ne samo Nemci, ampak tudi Poljaki in češki socialni demokrati. — Dalje je propadel predlog, naj se tržaška fakulteta v toliko utrakvizira, da bodo dovoljeni tudi slovenski in hrvaški izpiti in Verstovškov predlog, da se ustanovi leta 1915—1916. slovensko-hrvaška fakulteta v Ljubljani.

Med resolucijami, ki so bile sprejete, se nahaja ona, ki pooblašča vlado, da pripravi vse potrebno za ustanovitev fakultete v Ljubljani in nemških paralel na navtični šoli v Trstu.

K sreči je propadel Markhlov predlog, naj se ustanovi na slovenski državni obrtni šoli v Ljubljani nemške paralelke, ozir. da se ustanovi nemška obrtna šola v Celju. Našla se je vendar slovanska večina, ki je predlog preglasovala.

Glasovanje o predlogih je poteklo po sledeči vrsti:

Najprej se je glasovalo o Gostinčarjevem in Verstovškovem predlogu glede prehoda na dnevni red. — Nato se je glasovalo o § 1. predloge, ki določa, da se začetkom zimskega tečaja l. 1915—1916. ustanovi v Trstu italijanska pravna fakulteta. — Gostinčarjev izpreminjevalni predlog, naj se ustanovi italijanska fakulteta najpozneje do l. 1918—1919. a le v izključno italijanskem kraju in ne v Primorju, je bil v poimenskem glasovanju odklonjen s 30 proti 3 glasovom.

Nato sta bila odklonjena: Verstovškov predlog, naj se ustanovi italijanska fakulteta v Roverettu, in predlog, naj se ustanovi v Trstu utrakvistična pravna fakulteta z italijanskim in slovenskim učnim jezikom. Za ta predlog so glasovali tudi Čehi.

Proti § 1. predloge so glasovali le Nemci Erler, Hummer, Markhl in Teufel, proti Trstu kot sedežu seveda tudi Jugoslovani.

K § 2., ki določa, da je predavalni in uradni jezik tržaške fakultete italijanski, je stavil poslanec Dulibič dodatni predlog, naj se dovolijo izpiti tudi v slovenskem in hrvaškem jeziku, ki pa je bil odklonjen. — Odklonjen je bil tudi Dulibičev predlog, ki zahteva, da se prizna izpitom in izpričevalom zagrebške univerze, vkolikor se nanašajo na avstrijske jugoslovanske državljane, popolna enakopravnost z avstrijskimi. Sprejet pa je bil Erlerjev dodatni predlog, da morajo Italijani pri izpiti dokazati znanje nemškega jezika.

V proračunskem odseku je torej s tem delo končano, in predloga pride v plenum. Toda dnevni red poslanske zbornice je sedaj tako zatlačen, da je veliko vprašanje, če pride razprava o fakultetnem vprašanju pred poletjem na vrsto. Do tega časa je seveda neobhodno potrebno, da se odločijo Jugoslovani napram načrtu za previdno in trezno taktiko in tako iz zla, ki se mu ni mogoče ogniti, pridobe za Jugoslovane vsaj nekaj koncesij. To je pa mogoče samo, če ostanejo previdni, konsekvetni in — ne-podkupni!

## Učiteljsko časopisje.

Kaj je že res tako daleč čas, ko postane vzgojno vprašanje prvo? Zdi se: da! Vsaj tako se mora vsak prepričati, kdor prečita v 38. št. »Slov. Naroda« članek pod gorenjim naslovom, ki je nekako napisan, za odgovor in tolažbo našemu članku »Vzroki za deficit učiteljskih listov« v 6. št. letošnjega »Tovariša«.

Tudi v tolažbo. In sicer v tako, kakor da gre nam res in predvsem le za pokritje deficita učiteljskih listov. Ko sem to čital, se mi ravnotako zdi, kakor da je prišel siromakov sinek domov in jokaj, da je sosedov-bogatašev snedel svojo klobaso, ki je siromakec ni imel. Oče ga pa potolaži: »Arme Leute kochen mit Wasser.«

Povedati pa je treba slovenski javnosti, tudi napredni, da se moti vsakdo, ki misli, da je bilo nam v zgoraj omenjenem članku za »pokritje deficitov«. Ne, nismo se »razumeli!« Predvsem se obračamo na slovensko javnost, na ono slovensko javnost, ki ji je pri srcu res dobrobit slovenskega naroda, kakor leži v svobodni, z vsemi silami podpirani vzgoji — za moralno pomoč.

Zato smo rekli, da smemo zahtevati, da se goji smisel in razumevanje za naše delo, da se nas podpira — in celo ne samo z napredne strani — na ta način, da se »čita te liste, da poročajo o njih vsa glasila brez razlike strank in političkih struj« — »da poročajo (o njih) dnevnik, pisani inteligenci, da poročajo listi namenjeni najširšim narodovim krogom, da poročajo literarne in znanstvene revije slovenske«; zato vabimo ne le na naročbo listov, ampak na »sveti bojni narodne vzgoje« vse sloje! Na »kulturni boj slovenskega naroda« vabimo — ne pa v »pokritje deficitov.«

To je bilo treba enkrat pibiti!

Pravtako je treba povedati in razložiti v same »dnevnik« zagrizenim gospodom, da so se zmotili, ko so obsodili v zgoraj omenjenem članku »Popotnika« za »manjši periodičen časopis« ter ga imenovali v isti sapi z »Bogoljubom« in »Domoljubom«. Ti gospodje lista ne poznajo! Prav tako ne poznajo ne »Zvončka«, ne »Dom, Ognjišča« in ne »Bodočnosti«! Pisan je članek po površnem poznanju za dnevnik za površne čitatelje. Da zanima ljudi le dnevnik? Prav in klobasa je snedena in siromakov otrok bi bil lahko zadovoljen z očetovo tolažbo. Ampak ne gre za klobaso!

Nas prav nič ne briga malomarnost kmetov, ki niso ekonom, če ne naročajo »Kmetovalca«; tudi ona pravnikov ne, ki puste »Pravnika« nerazrezanega, ker zavedamo se, da vzgojna revija ni izključno list učiteljev, in to celo ljudskošolskih učiteljev gotovega prepričanja — če ho-

čete ločiti v »Zavezarje« in »Slomškarje« — kakor ni narodova vzgoja monopolizirana zadeva tega učiteljstva.

In da se to še ni spoznalo, to je največji »deficit« učiteljskega časopisja, in ne za tolažbo, da je klobasa snedena, ampak za pomoč v obliki moralne in gmotne podpore prosimo slovensko javnost in slovensko časopisje vseh struj, ki hočejo narodu res pomagati — pa brez ozira na to, ali so »današnji časi ugodni razvoju takega časopisja« ali ne, ker ugodni morajo biti narodovi vzgoji. Te pa še menda bolj kot kateri poprej!

## Mestni svet tržaški ter slovenske in italijanske narodne potrebe.

Trst, 14. februarja 1913.

Na sinočnji seji so razpravljali o izrednem proračunu. Pri tej priliki je večina mestnega sveta znova pokazala, da ji je mar le za potrebe Italijanov in prav nič za potrebe Slovencev.

Sprejet je bil predlog, ki se z njim določa za zemljišče za slov. in ital. šolo pri Sv. Mar. Magd. Sp. 80.000 K in za zemljišče za italijansko ljudsko šolo v Kjanu 180.000 K. Poleg tega je bila že leta 1906. sklenjena ustanovitev nove italijanske ljudske šole na Belvederju, ki je zanjo kupljeno stavbišče za 491.610,40 K, ki pa ga ima občina čas plačati do l. 1916. in ga še ni plačala. L. 1907. je sklenil mestni svet nakup zemljišča v Rocolu za znesek 144.450 K in svrhu sezidanja italijanskega rikeatorija za dečke. Tudi delni znesek te kupnine (K 20.000) se nahaja v letošnjem proračunu. Za povečanje in razširjenje italijanske ljudske šole in vrtca pri Sv. Ivanu je določil mestni svet 160.000 K. Za razširjenje Revoltellovega muzeja lepih umetnosti je bilo določenih 45.000 K. Na podlagi sklepa mestnega sveta z dne 7. aprila 1910 so nakupili pri Sv. Ivanu svet za 190.000 K, ki naj služi zgradbi za bodoči II. italijanski dekliški licej. Delni znesek kupnine (31.667 K) je postavljen za letos v proračun. Za zgradbo liceja samega pa, ki bo stal 750.000 K, se je sprejelo za letos v proračun znesek 350.000 K. Za poprave v mestni ubožnici je določil mestni svet 28.600 K, za nov paviljon v deški izboljševalnici 6670 K, za dozidek bolnišnici 100.000 K. Za ljudsko šolo in deški rikeatorij, seveda obojno italijansko, pri Sv. Vidu je bilo sprejetih v proračun 545.000 K. Za zgradbo laškega otroškega vrtca v Spodnji Čarbolci se je odobril strošek v znesku 190.000 K. Za dokončanje del v laški ljudski šoli v ulici R. Manna je določenih 16.080 K. Glasom sklepa mestnega sveta z dne 12. decembra 1911 se bo v teku let strošilo za popravilo in razširjenje mestne klavnice dva milijona in pol kron; za letos je stavljen v proračun znesek 100.000 K, dočim je stavljen istočasno v proračun znesek 65.000 kron, za zgradbo nove klavnice v okolici kakor je sklenil mestni svet v novembru 1911 in je sedaj vlada potrdila. Za nov laški rikeatorij v Rojanu je bil določen strošek 80.000 K. Ta strošek je bil že dvakrat od mestnega sveta določen, pa obakrat od vlade nepotrjen ostal. Za razširjenje poslopja pri Sv. Jakobu, v katerem se nahajata italijanska občinska realka in gimnazija Francesco Petrarca, je mestni svet določil postavko 350.000 K.

Za opravo realk pri Sv. Jakobu se je določilo 40.000 K, gimnaziji 17.000 K in ženskemu liceju 35.000 K, skupno 90.000 K!

Iz predstavljenih števil in podatkov je pač jasno razvidno, kako večina mestnega sveta tržaškega ne le skrbi skoro le za italijanske potrebe v mestu, ampak tudi, kako prodira s svojimi vsiljevanimi šolanji vedno se proti Slovincem in celo noter v našo slovensko okolico!

## Iz naše organizacije.

### SKUPNE ZADEVE.

#### Okrožnica vsem Zavezinim društvom.

Stalni moški zbor — po vzorcu pevskega zbora moravskih učiteljev — se za sedaj ni mogel ustanoviti, ker so nastajale v sedanjosti za učiteljstvo izredno težavni dobi vedno nove težkoče. Vso zadevo pa obdrži vodstvo Zaveze vendarle v evidenci za poznejše boljše čase.

Ker se pa mora izvršiti ob slavlju 25-letnice naše Zaveze, ki je letos dne 13. in 14. avgusta v Ljubljani, na vsak način koncert v večjem obsegu, se je odstopilo vse delo koncertnemu odseku pripravljalnega odbora za to slavlje.

Podpisani koncertni odsek je določil po vsestranskem razmišljanju naslednje: 1. K izvajanju koncertnega vzporeda se vabi potom okrajnih učiteljskih društev vse učiteljstvo, ki je združeno v Zavezi.

2. Predsedniki zavezinih društev naj takoj pošljejo te okrožnice in pridejane prijavnice vsem onim pevcem in pevkam v okraju, o katerih so prepričani, da bodo sodelovali pri tem koncertu in da bodo tudi vse pozneje doposlane jim skladbe natančno in na pamet naštudirali za tisti glas, ki sicer pojo. Vsak predsednik dobi po 15 okrožnic in prijavnice.

3. Te prijavnice, lastnoročno podpisane od priglasevcev, naj se odpošljejo do 9. marca na naslov društvenega predsednika, ki naj jih nemudoma skupno odpošlje načelniku koncertnega odseka, tovarišu V. Rusu, učitelju v Kranju, in sicer najkasneje do 16. marca t. l. Na morebitne poznejše priglasitve se ne bo moglo jemati ozira.

4. Za vsak društveni okraj naj se takoj določi izmed priglasih pevcov in pevk okrajni zaupnik — pevovodja, ki naj z njimi naštudira za koncert določene skladbe. Ta je tudi koncertnemu odseku odgovoren glede preciznega naštudiranja pesmi za vse priglasevce v dotičnem okraju. Imena teh zaupnikov-pevovodij naj predsedniki načelniku koncertnega odseka čimprej naznaniho.

5. Notni material (partiture) odpošlje koncertni odsek še o pravem času za vse priglasevce predsedniku učiteljskega društva, ki naj ga nemudoma takoj po sprejemu razpošlje med vse priglasevce ondotnega okraja v svrhu naštudiranja.

6. Koncertni program je že določen. Pojo se po tri narodne pesmi v moškem in mešanem zboru, vrhutega še dva moška in trije mešani zbori. Solo-točke so določene za klavir.

7. Skupni pevski vaji sta samo dve: 1. o binkošti in 2. dopoldne na dan koncerta.

8. Vsak, kdor se prikladi, prinese note s seboj k pevski vaji in je tudi moralno zavezan, da se brezpogojno udeleži obeh pevskih vaj in se pokori vsem odredbam koncertnega odseka.

V prijavnici naj se natanko zabeleži, ali poje priglasevec sopran ali alt, I. ali II. tenor, I. ali II. bas.

K nam pridejo ob slavnostnih dneh bratje in sestre s severa in juga — torej?

Za koncertni odsek:

Vend. Sadar,

zapisnikar.

Vil. Rus,

načelnik.

Pripomba. Ta okrožnica se je odposlala vsem predsednikom Zavezinih društev že 28. januarja, a priglasi se je do danes kaj malo pevk in pevcov. Vzrok tiči edino v tem, da predsedniki v svojem okraju niti niso odposlali okrožnice in priglasi pevkam in pevcem. To je pač skrajna malomarnost! Ali je pripravljeni odbor samo zato tu, da razpošilja okrožnice in opomine? Tudi ime zaupnika — pevovodje je priglasi doslej samo en društveni predsednik, v vsem pa je vrnilo izpolnjene priglasi le sedem predsednikov.

Če so taka naznanila poslana organiziranemu društvu, tedaj je dolžnost predsednikov ali ostalih odbornikov, da se odzovejo vabilu natanko po predpisu, bodisi v pozitivnem ali negativnem smislu. Učimo se organizatoričnih stremelji, načrtov in takojšnjih rešitev od delavskih organizacij! Ne smatramo sličnih okrožnic za prošnje, ampak za organizacijske zahteve, saj so zasnovane v najboljšem namenu. Glasom te okrožnice pričakuje torej z vso gotovostjo od vseh predsednikov najtočnejših poročil in obilo priglasi najkasneje do 16. marca t. l.

Načelnik pevskega odseka.

### Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo svoj redni občni zbor dne 6. februarja v ormoški okoliški šoli ob navzočnosti 23 članov. Nanovo sta pristopila društvu tov. gnacij Čokl in tov. Frančiška Meškova, oba iz Runča. Kot gosti so se udeležili zborovanja gđč. Samoborova, gg. Belšak in Muršec in gđč. Pernatova, otroška vrtarica v Ormožu.

Predsednik tov. Rajšp pozdravi vse navzoče prav presrečno. V svojem pozdravnem govoru omenja, da stojimo še vedno v boju za izboljšanje naših slabih gmotnih razmer. Mogoče bo leto 1913 prineslo nove prevare ali pa rešitev iz našega neznoznega stanja. Eno pa je gotovo: učiteljstvo bo doseglo svoj smoter le tedaj, ako se bori tesno v bojni vrsti naše stanovske organizacije, potom katere in le potom katere bo doseglo svoj smoter. Proč torej z vsako nepotrebno navlako! Nečlan je le suha veja na deblu naše organizacije. Boj kotirajmo te tovariše, izogibajmo se njih družbe, vikajmo jih, ako smo jih prej tikali! Morda bo to radikalno sredstvo vendar izpametovalo tega ali onega ter ga privedlo v našo bojno vrsto! (Odobravanje.)

Nadalje se spominja smrti nadvojvode Rainerja kot najvišjega zagovornika

nove šoske postave. V znak spoštovanja do visokega mrtveca se vzdignejo navzoči s sedežev ter zakličejo trikratni »Slava!«

Izmed dopisov je najvažnejši oni glede naših stanovskih listov. »Učiteljski Tovariš« ima v našem okraju le 19 naročnikov (dva več nego lani). Mnogo jih je še, ki še niso naročeni na naše stanovsko glasilo. In če povprašas po vzroku, koliko praznih izgovorov ti doni na uho! Enemu je predrag, drugi tovarišici premalo zanimiv itd. Tem bodi povedano sledeče: Skrbimo za to, da bo vsak organiziran učitelj in vsaka organizirana učiteljica naročnik na »Učiteljskega Tovariša«. Ako bi imel list dovoj naročnikov, bo lahko izhajal tudi ceneje. Ne upravištvuj, ampak mi sami smo zbog svoje brezbriznosti krivi visoke naročnine! Ako ti je pa list premalo zanimiv, primi sam za pero ter ga zalagaj z dobrimi članki! Kritikovati je lahko, a težko je, delati boljše.\* »Popotnik« pa ima komaj 11 naročnikov. Pri teh pogrešamo imena mnogih šol ter tudi posameznike, ki bi se lahko naročili na naš edini slovenski pedagoški list.

Iz letnega poročila tajnika tov. Rosine posnemamo, da je imelo društvo v minulnem letu 35 rednih, 3 izredne in 5 častnih, skupaj 43 članov. Zborovanj je bilo 5 s povprečno udeležbo 23 članov. Vseh zborovanj se je udeležilo 8 udov, nobenega pa 2 udeležence. Predavanj je bilo 6.

Blagajnik tov. Šalamun je poročal o stanju blagajnice. Dohodkov je bilo 170 K, stroškov pa 145 K 43 h; čisti dobiček znaša torej 24 K 57 h. Občni zbor je sklenil, da se čisti dobiček naloži v Učiteljski gospodarski in kreditni zadrugi v Celju.

Pregledalci računov (tov. ga. Šijanec, tov. Bezjak in tov. Žolnir) so dobili vse račune v redu, nakar je dobil blagajnik absolutorij.

Za prihodnje društveno leto se je izvolil sledeči odbor: predsednik Josip Rajšp, podpredsednik Anton Porekar, tajnik Adolf Rosina, blagajnik Martin Šalamun, odbornika Ljudevit Šijanec in Drago Pinterič.

Kot poročevalec za našo stanovsko glasilo se je določil tov. Musek.

Končno se je na predlog tov. Porekarja sprejela sledeča resolucija: »Vedno rastajoča draginja teži posebno na nas ljudskih učiteljih s premajhnimi plačami, in nič še se ni zgodilo, da bi se nam olajšal položaj. Popolnoma obupani nad tem vednim zapostavljenjem svojih pravičnih zahtev, ki so pičle, sicer pripoznane, pričakujemo danes zbrani društveniki ormoškega učiteljskega društva, da vendar enkrat po delavnem deželnem zboru pride do tega, da se nam uresniči obljube in da že letos izgine naše žalostno gospodarstveno stališče.«

Prihodnje zborovanje je 3. aprila v Ormožu.

**Učiteljsko društvo za celjski okraj** zboruje v četrtek, dne 6. marca t. l., točno ob 10. uri v **Sokolskem domu** v Celju z nastopnim dnevnim redom.

1. Zapisnik.
2. Dopisi.
3. Poročilo računskih pregledovalcev.
4. Tekoče društvene zadeve.
5. O delovanju »Zadrug«: informativno poročilo načelnika, tov. L. Černeja.
6. Zvezdnato nebo; podava tov. Petriček.

7. Osnovne telovadne vaje na orodju s posebnim ozirom na terminologijo; podava J. Sevnik.

8. Slučajnosti.

Prečitajte, vzemite na znanje in pridite!

Na mnogobrojno snidenje kliče Franc Brinar, t. č. predsednik.

**Učiteljsko društvo za ptujski okraj** je imelo svoj občni zbor dne 6. februarja t. l. v okoliški šoli v Ptuj. V preteklem letu je petkrat šlo 79 rednih udov. Zborovalo je petkrat ter bilo pri vsakem zborovanju sklepčno. Po oficialnih letnih zadovoljivih poročilih se zahvali predsednik odbora, poročevalec in ostalim udom društva, ki so v kljub neznosnim razmeram ostali zvesti svoji stanovski organizaciji. Omenja obenem, da res niso žrtve posameznih udov napravam društvu, Zvezi in Zavezi v nobenem razmerju z doseženimi uspehi, a vsak ud je dolžan sebi in svojemu stanu podpirati stanovsko organizacijo, ker le potem nje dosežemo našemu stanu primeren socialen položaj v vrsti ostalih stanov. Za leto 1913 se je izvolil naslednji odbor: predsednik: tov. Ivan Klemenčič; podpredsednik: tovariš Josip Gorup; tajnika: tov. Ivan Čeh in Irena Kahlava; blagajničarka: tov. Marija Luknerjeva; knjižničar: tov. Valentin Kajnih; pevovodja: tov. Vinko Šerona; odbornika: tov. Rudolf Kotzmuth in Oskar Žolnir. Prihodnje zborovanje se vrši 6. marca. K.

\* Podpišemo z obema rokama! Ured.

## Književnost in umetnost.

**Popotnik** objavlja v drugi letošnji številki to-le vsebine: 1. Dr. Iv. Lah: J. J. Rousseau kot človek in pedagog. 2. J. Cerny — K. Přibil: Narodna pedagogika (dalje). 3. Doc. dr. D. Panyrek — S. Savar: Šolski zdravnik na začetku šolskega leta. 4. G. Kerschesteiner — Pav. Flerè: Šolstvo v Münchnu. 5. Ana Pfeifer: Pismo-nosec. 6. Književno poročilo: Ocene. — Novosti. 7. Razgled: Časopisni vpogled. — Pedagoški paberki. — Šolska higijena. — Skrb za obrambo mladine. — Solske in učiteljske vesti. — Srednje in višješolski vestnik. — Šolstvo na slovan-skem jugu. — Inostransko šolstvo. — Prosvetna kronika. — Razne vesti. — Mala poročila.

»Slovan« (mesečnik za književnost in umetnost). V februarški številki tega ilustrovanega slovenskega lista nahajamo dvoje barvnih ilustracij in sicer barvni portret Ljerke Šramice ter Miramar; razen tega še reprodukcijo lepe slike Srečka Magoliča »Listopad«. Razen tega je dvoje pejsažer Tom. Krizmana (S Save in drevored v Dalmaciji) in več slik z Balkana (Odrin, Solun, Trnovo itd.) — Izmed pesmi posebej imenujemo liriko Ho-jakovo, ki se odlikuje po posebni lahkoti in gibčnosti. Prenikovi »Aforizmi« uteg-nejo izzvati odpor. Iz Finžgarjevega romana »Pod svobodnim solncem« je po-snetih več aforističnih izrekov, zlasti o Slovanih in pevcih-godcih. Listek je jako bogat; zlasti je obsežna kritika omenje-nega Finžgarjevega romana.

## Srednješolski vestnik.

\*\* **Osozne vesti.** Strokovni učitelj na ljubljanski obrtni šoli Ernest Cigoj je pomaknjen v VIII. činovni razred. — Pro-fesor na mariborskem učiteljskem L. Lav-tar je dobil naslov šolskega svetnika. — Jos. Schmoranzler je postal profesor na učiteljskem v Mariboru.

\*\* **Služba pravega učitelja risanja** je razpisana na državni realki v Pulju. Prošnje do 5. mrcia t. l. istrskemu deželnemu šolskemu svetu v Trstu.

\*\* **Samoumor zaradi slabega izpriče-vala.** Iz Plznji poročajo: 16letni učenec Peter Hahn, učenec 5. razreda češke real-ke, se je zaradi slabega izpričevala vrgel pod vlak, ki ga je povozil.

\*\* **V srednji šoli. Ravnatelj:** »Vi torej priznate, Gornik, da ste po uri napisali na razredno tablo besede: Naš profesor latin-ščine je osel?« — Gornik: »Da, gosp. rav-natelj.« — Ravnatelj: »Je že dobro, Gor-nik! Jako me veseli, da ste to pot resnico povedali.«

## Politiški pregled.

\* **Rekrutni kontingent za armado in deželno brambo.** V tekočem letu 1913. znaša rekrutni kontingent za armado 154.000 mož. Pred uvedbo nove vojaške postave je znašal rekrutni kontingent za armado in mornarico samo 103.100 mož. Po uvedbi nove postave je znašal rekrut-ni kontingent prvo leto, to je lani 136.000 mož. Od prihodnjega leta dalje bo dose-ženo polno število letnih 159.500 rekrut-ov. To število ostane bržčas neizpreme-njeno do leta 1923. Do tega časa je letni rekrutni kontingent postavno določen. Od 154.000 rekrutov, ki jih treba dati letos, da Avstrija 88.327 mož, Ogrska pa 65.673. Po doseženju polnega kontingenta — torej od prihodnjega leta dalje — bo porazdelitev rekrutnega kontingenta ta-ka-le: Avstrija da 91.482 mož, Ogrska pa 68.187 vsako leto. — Letni rekrutni kon-tingent avstrijske deželne brambe je zna-šal pred novo vojaško postavo 19.970 mož. V prvem letu, ko je stopila postava v veljavo, to je lani, je znašal kontingent 20.615 mož in v letu 1913. doseže število 22.316 mož. Za prihodnja leta je poviše-vanje rekrutnega kontingenta določeno ta-ko-le: v letu 1914. na 23.717; v letu 1915. na 25.018; v letu 1916. na 26.019 mož. Od leta 1917. do 1923. bo znašal stalno po 26.996 mož. — Letni rekrutni kontingent za ogrsko deželno brambo pred uvedbo nove postave je bil določen zadnjikrat v letu 1889. in je znašal 12.500 mož. Kontingent ni bil od 1889. do 1912. zvišan niti za enega moža. Za hollywood je bil za prvo leto veljave vojaške postave rekrutni kontingent, določen s 17.000 možmi. V letu 1913. se zviša na 21.500, v letu 1914. na 25.000 mož. Na tej višini ostane potem rekrutni kontingent do leta 1923.

\* **Absolutna oblast šefa generalnega štaba.** »Az Est« poroča z Dunaja, da se izdeluje nov organizacijski statut, gla-som katerega bo imel potem šef general-nega štaba pravico, da neposredno brez posredovanja vojnega ministra predlaga lahko različne predloge. Po tem statutu postane šef generalnega štaba popolnoma

samostojen in se bo lahko udeleževal sej ministrskega sveta in delegacij.

\* **Avtonomija katoliške cerkve na Ogrskem.** Listi priobčujejo načrt vladne predloge, ki podeljuje katoliški cerkvi na Ogrskem avtonomijo. Cerkev bo imela pravico razpisati davke in jih izterjati ad-ministrativnim putem. To pravico bo iz-vrševala posebna organizacija katoliča-nov, ki se bo sklicala od slučaja do slu-čaja. Politiški krogi s tem načrtom niso zadovoljni, ker se boje, da bo cerkev za-radi avtonomije preveč vplivala na šolo.

\* **Roosevelt o bolgarskem narodu.** Bivši predsednik Združenih držav, Roo-sevelt, je izdal posebno brošuro o Bol-gariji, za kar se mu je dr. Danev v imenu bolgarskega naroda najskrenejše zahva-lil. Dr. Danev je dobil odgovor, v katerem Roosevelt izraža svoje občudovanje nad bolgarsko hrabrostjo in svoje veselje nad velikimi bolgarskimi uspehi na bojišču v boju s Turki, ki so bili dosedaj silno bre-me za civilizirano človeštvo.

\* **Ministrski svet.** V nedeljo se je vršil na Dunaju pod predsedstvom zuna-njega ministra ministrski svet. Trajal je od 1. ure popoldne do 7. ure zvečer. — Izdan je oficiozni komunike o tem posve-tovanju, in ta komunike pravi, da je mi-nistrski svet razpravljal o gospodarskih vprašanjih, ki stojijo v zvezi z ureditvijo razmer v bližnji bodočnosti napram dr-žavam na Balkanu. Tako komunike — dejstvo je tudi to, da se je ministrski svet bavil na široko z velikanskimi izdatki za vojno pripravljenost. Poročal je obširno vojni minister Krobatin in poveljal, da je Avstro-Ogrska izdala za vojno priprav-ljenost velikanske vsote. Delegacije bodo morale 482 milijonov za izredne vojaške potrebe v času pripravljenosti naknadno odobriti. Vojni minister je bil mnenja, da za toliko bodo presegali izdatki prelimi-nirano vsoto. Vojaške odredbe stanejo do sedaj nad 300 milijonov kron in zahte-vajo na mesec sedaj okroglo 14 milijonov. Posvetovanje se je vršilo tudi v ponde-ljek. Konferenca se je začela predvsem z gospodarsko situacijo, zlasti z novimi odnošaji, ki nastanejo med našo državo in Balkanom, ko neha vojna. Poudarjala se je potreba priprav za kar najboljšo ure-ditev razmer med našo monarhijo in Bal-kanom; zlasti pa med Avstrijo in Srbijo. Na konferenci se je omenjalo, da sedanje pogodbeno stanje med obema državama ne odgovarja interesom ne ene ne druge. Treba torej izboljšanja uvoza srbskega mesa in živine, o tarifni politiki na želez-nicah, prometnih rečeh in o ureditvi raz-mer v novih deželah, ki pripadajo Bal-kancem, o carinski politiki in drugem.

\* **Novi vojaški krediti v Rusiji.** Vojni in mornariški odsek dume je votiral načrt za nove kredite za izposlovanje artiljerije in deželne brambe. Poudarjalo se je dalje, da treba še večjih priprav za deželno brambo.

\* **Trpljenje bolgarskih jetnikov.** V Carigrad so privlekli po nadaljevanju voj-ne 24 bolgarskih jetnikov. Bolgarskih jetnikov je 540; zaprli so jih v ječe v Mali Aziji, kjer postopajo z njimi — po turško! Malo vode jim dajo na dan in košček kruha. 30 jih je umrlo od lakote. Tako delajo Turki v Bolgari v kljub temu, da vedo, da ravnaajo Balkanci s turškimi jet-niki po človeško.

## Učiteljski konvikt.

**Letnino za l. 1913** (a 2 K) so plačali: Neimenovan, ker si je ogledal Učit. tiskar-no; Ivan Petrič, učitelj v Sp. Šiški (4 K 20 vin.); vodstvo dvorazrednice na Colu pri Vipavi (4 K); Jerica Visenjak, učitelji-ca v St. Janžu na Dr. polju; Andrej Kenič, nadučitelj in Marica Dovgan, učiteljica, oba v Zagorju na Krasu (za l. 1912 in l. 1913); Viljem Zirkelbach, učitelj v Pod-brezjah; Katinka Droll, šol. voditeljica v Zapisu pri Bledu; Anton Maslo, učitelj v Pasjaku pri Jelšanah; Eduard Bohinec, nadučitelj, Antonija Bohinec, učiteljica in Alfonz Završnik, učitelj, vsi v Cerkljah pri Krškem; vodstvo štirirazredne deške šole v Kranju (8 K); Janko Jezeršek, nadučitelj v Križah pri Trzinu; Janko Muren, učitelj v Draščicah; Minka Nosan, učiteljica v Banjaloki; Ivan Bezeljak, nadučitelj, Fran-ica Bezeljak, učiteljica, oba na Vačah pri Litiji; Peter Repič, nadučitelj in Viljemina Repič, učit., oba na Uncu pri Rakeku; M. Sirnik, uč. v Zapotoku pri Igu; A. Krnac, učitelj v Vipolžah pri Kozani; Schulleitung Wölling pri Murecku (4 K); Danilo Pečen-ko, učitelj v Stomažu pri Sežani; Valentin Burnik, nadučitelj, Konrad Barle, učitelj, Leopold Morela, učitelj, vsi iz Metlike; Anton Marčelja, nadučitelj, Pavla Chri-stof, učiteljica in Josipina Soban, učiteljica vsi v Podgradu v Istri; Ivan Semrl, nad-učitelj in Ivan Lovšin, župnik, oba v Les-cah na Gorenškem; šolsko vodstvo v Berjah na Goriškem; Anton Gruntar, nad-učitelj, Albina Gerželj, učiteljica, Ljudmila Mesar (1 K) in Rafaela Gomišček, vsi iz

Cerknega na Goriškem. **Dar.** Posojilnica v Framu je, kakor druga leta, tudi letos prispevala 10 K. Hvala! P. n. tovariše, ki delujejo v posojiln. odborih, oz. ki imajo vpliv na posamezne odbornike, prosimo, da delujejo na to, da posamezne posojilnice darujejo na občnih zborih primerno vsoto za učiteljski konvikt.

## Kranjske vesti.

—r— **Kupljeni in prodani.** V »Dnevu« čitamo: »Na zadnji seji Slomškove Zveze so bili odlikovani s slomškarskim križcem, oziroma bili so sprejeti v Slomškovo Zvezo: pisec pamfleta »Preslepljeni in oti« v koledarju Družbe sv. Mohorja, prof. dr. Ivan Pregelj, iz Kranja: »peda-gog« Josip Ciceli, c. kr. profesor v Go-rici; Anton Levstek z Ljubljanskega polja, njegova soproga in hčerka; ti trije bi bili že davno radi vstopili v S. Z., pa so jih od-klonili; draginjske doklade so jih pa toliko uklonile in poboljšale, da so bili na ope-tovano prošnjo vendarle deležni milosti Janka Nepomuka Jegliča; Ivan Arnšek je dolgo časa omahoval; zdaj se je pa izpod-taknil nad draginjsko doklado in je padel »notri«. Kdo bi mu zameril pri sedanjih učiteljski bedi! Mi ne. Če hočejo biti kleri-kalci ogoljufani, pa naj bodo. Poleg teh se je nanovo vpisalo v S. Z. še 20 učitelj-ker drugače ne dobe draginjske doklade. Ta Slomškova zveza bo spravila našo de-želo na kant, ker mora vsakega člana ku-piti za drag denar in sicer na račun dav-koplačevalcev.«

—r— **Iz ljudskošolske službe.** Na-mesto prostovoljno odstopivše učiteljice Angele Kuhljeve je imenovana za provi-zorično učiteljico v Kostanjevici izprašana suplentinja Marija Hladnikova, za suplenta na ljudski šoli v Trebelnem pa je imeno-van z dovoljenjem deželnega šolskega sveta, ker ni druge izprašane učne osebe na razpolago, absolviran gimnazijec Ven-cel Skebe. Za suplentinjo na 5razredni dekliški šoli pri Uršulinkah v Ljubljani je imenovana namesto obolele učiteljice Ksa-verije Finžgarjeve izprašana učiteljica Marija Kastelčeva.

—r— **Zaročil se je** Ernst Selak, c. kr. davčni oskrbnik v Kostanjevici s Karlo Kuchlerjevo, učiteljico pri Sv. Križu pri Kostanjevici.

—r— **Umrla je** v St. Vidu nad Vipavo gospa Marija Rudolfova, nadučiteljica soproga, hči prejšnjega vipavskega župa-na g. Hrovatina. Naše iskreno sožalje!

## Štajerske vesti.

—š— **Tudi nasvet.** V št. 7. »Sloven-skega Gospodarja« nasvetuje neki vsega dobrega sit golobradec, naj liberalni ad-vokati, trgovci in krčmarji del svojih do-hodkov prepustijo učiteljem za izboljšanje njihovih plač, kmeti, rokodelci in delavci pa se naj obvarujejo novih bremen. — Ker več glav več ve, nasvetujemo, naj duhovniki za pogrebe, pokope, krste i. dr. računajo po dosežanih navadi, a obdržijo si naj samo postavno določene pristojbine in vso »milostno« dvoljeno bernjo, pre-ostanek pa naj prepustijo učiteljem od katerih ima vsak najmanj petkrat več dela od duhovnika, dohodkov pa vse učiteljstvo več razrednih šol komaj enako enemu župniku, ki mu še vrhutega — če se ravna po zapovedi svojega stanu — ni treba skrbeti za rodovino. — Vprašanje je le, če bi hoteli učitelji vkljub svoji bedi na tak način večinoma na stroške kme-tov, rokodelcev in delavcev »pridoblen« denar sprejeti! — Kdor izmed klerikalnih petelinov na misli, da ga liberalni advo-kati, trgovci in krčmarji po oderuško spravljajo ob denar, naj se jim ne vsiljuje, ampak se naj obrne v silo na svoje prista-še, saj debi pri njih vse zastoni! — Enako nerazsodnemu ljudstvu vidijo tudi mogot-ci okrog »Slov. Gosp.« le od dežele naj-slabše plačane uslužbenca — učitelje ter se še poleg tega nercujejo iz učiteljske bede! Da jih le ni sram!

—š— **Iz ljutomerskega okraja** nam pišejo: V našem okraju je bilo nedavno razpisano definitivno učiteljsko mesto. Ker pa bi neka učna moč, ki je v pretek-lem poletju komaj maturirala, rada dobila službo v dotičnem kraju, se baje neki njen vplivni sorodnik jako trudi, da se za-radi nje to mesto sedaj še ne bi definitivno oddalo. Časih dela protekcija res čudeže, pa sedaj se vplivni sorodnik hudo moti, če misli, da bo na svojo stran dobil našega gosp. okrajnega glavarja, o katerem je splošno znano, da vedno nepristrasko in strogo po zakonu postopa, ali more biti g. okrajnega šolskega nadzornika ali naše-ga učiteljskega zastopika in druge člane okrajnega šolskega sveta. Kako tudi? Saj veljajo glede postopanja pri nameščenju definitivnih učiteljskih mest natančni za-koniti predpisi. Brez posebnega dovoljenja c. kr. deželnega šolskega sveta se razpi-sana definitivna mesta ne smejo kar tako

»pod roko« provizorično zasedati, če so se oglasili kvalificirani prosilci za definitivno nameščenje in § 8. dež. zakona z dne 17. maja 1877 razločno ukazuje, da sme okraj. šolski svet tudi v slučaju, ako so se oglasili manj ko 3 kompetenti, nastopiti samo dvojno pot, namreč da mora enega, oziroma dva prosilca predložiti dež. šolskemu svetu v definitivno nameščenje ali pa dež. mesto brez odlašanja še enkrat razpisati. V teh določilih je torej dovolj jasno izraženo, da se okr. šolski svet ne more oziirati na morebitne želje sorodstva in skleniti provizorično nameščenje, če je bilo definitivno mesto razpisano.

—š— **Deželni šolski svet** je imel dne 8. januarja sejo, na kateri je definitivno nastavlil sledeče učitelje in učiteljice: Nežo Pirc v Ksaveriju, Emo Lilek v Gotovljah, Franca Brgleza pri Sv. Jederti nad Laškem, Maksa Wudlerja na okoliški šoli v Laškem trgu, Martina Stanteja za okr. pomožnega učitelja v Celju, Franciško Bizjah na Zg. Ponikvi, Adelo Wantur v Šmarju pri Knittelfeldu in Ludvika Sabukoschega v Pobrežju pri Mariboru.

—š— **Štajerski deželni šolski svet** izdaja od novega leta svoj naredbeni list. Čujte, strmite in učite se, kako lepo slovensčino znajo v Gradcu! **Nemško:** »Auf Grund gemachter Wahrnehmungen findet der k. k. Landesschulrat in Erinnerung zu bringen...« **Slovensko:** »Na podlagi napravljenih doznanj najde k. kr. deželni šolski svet poklicati v spomin.« Ta prestava diši po kakšnem nemčurskem učitelju, ki je dosegel čast, da sme biti za diurnista pri gospodu Petru Končniku!

## Goriške vesti.

—g— **Deželni glavar dr. Pajer**, ki je bil tudi član dež. šol. sveta, je dne 17. t. m. umrl. — Alojzij Pajer se je rodil 6. jun. 1829. Torej je bil v 84. letu. Njegova politična kariera je pričela v letu 1861 in trajala je njegovo politično delo do smrti. Leta 1868. je vstopil v deželni zbor in ostal v njem do smrti; istotako v deželnem odboru. Leta 1869. je bil iz zbornice izvoljen za državnega poslanca. Leta 1870 je bil imenovan podglavarjem; leta 1875. je dobil plemstvo, leta 1877. je postal deželni glavar in je ostal na tem mestu do 1883. Leta 1899. je bil zopet deželni glavar in kot tak umrl. Imel je razna odlikovanja, tudi iz Italije, bil je častni občan v raznih furlanskih občinah itd. Lani mu je umrla soproga, letos je šel on za njo. Zapuščica dva sina, eden je odvetnik v Gorici, drugi inženir v Trstu. Izvedna inteligenca, prisotnost duha, spretno izkoriščanje položajev — vsako priliko je znal pokojni izrabiti v korist goriških Italijanov; vztrajno je bil časih hude boje v svoji lastni stranki, ali zmagal je vselej on, toliko je imel moči in ugleda nad drugimi, da so se mu vedno vdali in je bila njegova beseda sveta. Po razkolu med Slovenci je spretno zabil nastale razmere na svojo stran in s pomočjo tistih slovečih furlanskih glasov v splošni kuriji 1901. je postal neomejen gospodar dežele, deželnega zbora in odbora. — On je še držal pokonci italijansko liberalno stranko in se protivil razpustu goriškega občinskega zastopa v zadnjem času. Videl je sijaj stranke in propadanje. — Zadnji udarec ji je dala smrt dr. Pajerja. — Ta smrt je izrednega pomena. Ona je mejnik; stara doba je nehala, nova doba nastopi za Goriško-Gradiščansko. Upajmo, da bodo goriški Slovenci to prav umeli!

—g— **Iz Komna** poročajo: Pouk na naši obrtni nadaljevalni šoli se je odložil do meseca oktobra.

—g— **Učitelj na zatožni klopi pred okrožno sodnijo v Gorici.** Na zatožni klopi je sedel dne 17. t. m. zaradi hudodelstva tatvine bivši šolski vodja v Ronkih Josip Bosma, doma iz Vile Vičentine. Bosma je pred leti služboval kot učitelj v Vili Vicentini. Spoznal in sprijaznil se je s tamkajšnjim župnikom don Maranom tako, da je bil skoro vsak dan na obisku v farovžu, tudi potem, ko je bil premeščen v Ronke. Pred približno tremi leti je nekega dne zmanjkjal ključ od blagajne, v kateri je župnik Maran imel svoj in cerkveni denar. Od tega časa naprej je vsako toliko časa izginil iz blagajne kak znesek, sedaj 50 K, sedaj 30 K itd. Sum je letel na Bosmo; župnikova služkinja Polli je namreč opazila, da se Bosma večkrat sumljivo mudi v sobi, kjer je bila blagajna, in enkrat je slišala tudi odpreti blagajno med časom, ko je bil Bosma v sobi. Nastavili so mu past: zaznamovali so nekaj 10 kronskih bankovcev in jih položili v blagajno. Pri prvem obisku za tem, meseca novembra l. l., se je Bosma zopet mudi v dotični sobi in ko je odšel, so zmanjkali od zaznamovanih bankovcev štirje. Bosma je bil še tisti dan aretiran. Našli so pri njem zaznamovane bankovce in ključ od blagajne. Izprva je tajil, a pozneje priznal, da je ukradel na goropisan način župniku Marianu približno 300 K. Zagovarjal se je z revščino.

Ključ da je slučajno dobil v roke, odprl blagajno in vzel prvič 100 K, z namenom, vrtni zopet denar, ko mu dovolje predjem, za katerega je bil prosil. Ker so mu pa dotično prošnjo odbili, ni mogel tega storiti. Ko je bil pozneje večkrat v stiskah, se ni mogel zoperstaviti izkušnji in si pomagal z župnikovo blagajno. Bosmo je zagovarjal pri razpravi tržaški odvetnik Petronio; razpravi je prisostvovalo vse polno občinstva. Župnik Maran je obtožencu odpustil, in sodni dvor mu je z ozirom a to in na razne olajšujoče okolnosti prisodil skrajno milo kazen: 20 dni težke ječe z 1 postom. V kazen še všteje 10 dni preiskovalnega zapora.

—g— **Tečaj za učenje tujih jezikov** po znani Berlitzovi metodi so otvorili v Gorici dne 14. februarja t. l. v salonu »Hotela de la Poste«. Poučevali bodo francoščino in angleščino. Učitelji so rojeni Francozi, oziroma Angleži. akademično izobraženi in jezikovno dobro podkovani.

—g— **Protialkoholno društvo v Tolminu.** Ustanovili so v Tolminu »Protialkoholno no društvo Sveta vojska«. Namestništvo je pravila potrdilo.

## Tržaške vesti.

—t— **Smrtna kosa.** Dne 13. t. m. je preminola tu v visoki starosti 79 let gospa Jedert Pretnerjeva, roj. Vodnikova, mati ravnatelja tukajšnje pripravnice za srednje šole, Miroslava Pretnerja. Pokojnica je ena zadnjih potomk daljnega sorodstva pokojnega slovenskega pesnika-buditelja iz Napoleonovih časov, pevca »Ilirije oživljene«, Valentina Vodnika. Že zbog tega svojega potomstva je pokojnica znamenita slovenska žena, ali vredna je bila tega svojega rojstva tudi po svojem živem rodoljubju v tistih časih Dežmanovega izdajstva, ko je ta nekdanji slovenski pisatelj in buditelj, a pozneji besen odpadnik bil glavni stebel tedanjega kranjskega nemškutarstva. In ravno s tem odpadnikom je bila prišla pokojna Pretnerjeva v tak konflikt, da so jo celo sodno preganjali. In kakor je bila pokojnica plemenita po svoji slovenski zvestobi, tako plemenita je bila tudi po dobroti svojega srca napram dijakom. V njeni hiši je dobivalo v onih časih po več ljubljanskih dijakov hrano — vbojajme! Kakor da je njegova mati, tako je ljubila vsakega siromašnega dijaka. Časten bodi spomin tej pošteni in vzorni slovenski ženi! Rodovini Pretner in Sancin izrekamo iskreno sožalje!

—t— **Jadranska razstava**, ki jo prirede na Dunaju, nima niti med tržaškimi Slovenci niti Italijani nobenih simpatij. Tržaški mestni svet je črtal podpora 20.000 K, ki je bila namenjena za to razstavo. Nemci so zato jako hudi!

—t— **Šolske veselice pri Sv. Ivanu.** V Narodnem domu pri sv. Ivanu se je vršila zadnja nedelja meseca januarja šolska veselica. Velika dvorana, ena izmed največjih v Trstu in okolici, je bila popolnoma napolnjena, čeprav se je vršila ta prireditev že nekolikokrat v tem okraju, celo v isti dvorani. Toda nič čudnega, če je bilo toliko občinstva. Prireditev je bila originalna. Šolski otroci, povečini iz nižjih razredov so deklamirali in peli v zboru s spremljevanjem godbe. Na vzporedju sta bili tudi dve igrici, in ravno te sta bili posebno privlačni po svoji originalni vsebini. Priznati moram, da nisem videl še nič podobnega. Vsi učenci, ki so nastopali, so iz svetoivanske ljudske šole. Petje in deklamacije je poučevalo učiteljstvo samo; tudi v sokolskem orkestru, ki je igral med točkami, so v pretežni večini učitelji. Posebno me je zanimalo, kje je dobilo učiteljstvo oni dve igrici. Zvedel sem, da je to priredil učitelj svetoivanske šole V. Trobec. Res škoda, da ni to natisnato. — Te zadnje repize s tem programom se je udeležil tudi okr. šolski nadzornik Nekerman in dež. šolski nadzornik Matejčič, kar je povsem razveseljivo. Ljudstvo razume učiteljstvo in učiteljstvo šolski nadzorniki. Žalostno je, da ni v naši domovini povsod enako.

—t— **Posnemanja vredno!** Iz Trsta pišejo: Pred nekaterimi dnevi smo čitali v »Indipendentu« poročilo o letošnjem »Leginem« plesu, ki se ga je — pač v svojo lastno sramoto — udeležilo tudi kolikor toliko naših ljudi. »Indipendente« kar ni mogel najti besedi, da bi čim više povzdignil poštvenost tržaškega italijanstva za njegovo »Legu«. »Lega« je zvezana z vsakim trenutkom našega življenja, je prisotna vsako uro, vsako minuto v teku naših dni, pa naj plavajo v veselju ali naj se tope v solzah. »Lega« je vsemogolna v našem duševnem življenju in je popolnoma naravno, da zavzema v našem srcu najodličnejše mesto. Iz nje smo si napravili trdnjavo naše narodne obrambe, z njo in okoli nje se branimo sovražnih in naše kulturne in nacionalne moči lačnih hord, za njo bijemo najplemenitejši boj in pripravljamo svojim sinovom kulturno življenje. Trst,

praznuječ slavnost v imenu »Lege«, je nekaj občudovanja vrednega, gniljivega. Vsak izraz radosti, vsak plemeniti čin je v korist »Legi Nazionala«. In ta »Lega«, mati vseh mater, pač more biti ponosna na neizpremenjeno ljubezen, ki jo uživa! — Morda tudi ni že vse tako, kakor piše »Indipendente«, toda če bi tudi ne bilo, je to navdušenje, ki vre iz »Indipendenta« za »Legu«, to raznarodovalnico naše mladine, najresnejši opomin nam Slovanom, da uresničujemo ono, kar si naj žele naši nasprotniki, da bi bilo resnično, v nas samih in storimo vse, da bo naša Družba sv. Cirila in Metoda, ta naša mati vseh mater, lahko ponosna na našo neizpremenjeno ljubezen. Če že tako radi posnemamo Italijane v slabem, jih tembolj posnemajmo v onem, kar je dobro za nas!

## Koroške vesti.

—k— **Preziranje Slovencev na Koroškem.** V skoro popolno slovenski občini na Glinjah v Rožu je bilo razpisano mesto nadučitelja. Z vso pravico so se potegovali slovenski davkoplačevalci in slovenski straši, da se imenuje za slovenske otroke tudi nadučitelj Slovenec. Toda kot ponavadi so oblasti Slovincem mačeha, in to se je pokazalo tudi v tem slučaju. Nemške oblasti se niso brigale za pravične zahteve Slovencev, marveč so imenovale za nadučitelja po nasvetu nemškega Volksrata zagrizenega nemškutarja Wrulich, ki ima seveda nalogo zatirati narodnostni čut pri slovenskih otrocih in poveličevati le nemško kulturo. Slovensko prebivalstvo je zaradi tega silno razburjeno in se bo tozadevno še oglasilo na merodajnem mestu. — Od druge strani nam pišejo iz Glinj: Kakor doznajemo iz časopisov, je imenovan nadučiteljem na tukajšnji šoli hud nemškutar Wrulich, dočim so slovenskega prosilca, za katerega so se potegovali Slovenci, prezrli. Je že tako pri na koroških Slovincih: Ni nam še znana slovenska občina, ki bi dobila učitelja, ki bi ji bil po volji in za katerega se poteguje na merodajnem mestu. Ravno v takih slučajih imenuje vlada druge, brzkone od Volksrata priporočene, kvečjemu, da brijejo iz slovenske delegacije norce, kakor se je to že opetovano zgodilo.

—k— **O slovenskem šolstvu na Koroškem** prinaša praška »Union« lep članek Bojivoja Gorazda. Tako bo tudi širša nemška javnost o našem šolstvu lahko kaj slišala, če bo — hotela!

## Splošni vestnik.

**Slovenci in Slovenke!** Srečke za umetniško loterijo se od nedelje naprej že razpošiljajo in prodajajo in vsakemu se nudi najlepša prilika, da položi mal dar na oltar slovenske umetnosti. »Splošno slovensko žensko društvo« je z veliko težavo, z ovirami in zaprekami končno dobilo dovoljenje za to loterijo; katere namen je podpirati slov. upodabljačo umetnost. Upamo, da bo slovenska javnost znala ceniti delo društva in da bo rade volje kupovala srečke, ki jih bodo prodajale dame po vseh slovenskih krajih. Srečk je 20.000 — zato pa bo izžrebanih 200 originalnih slik in kipov. Žrebanje se vrši sredi aprila. Vsak Slovenec naj kupi vsaj po eno srečko za 1 krono, in srečke bodo kmalu razprodane. V nedeljo se otvori v Jakopičevem paviljonu razstava vseh dobitek. Razstava bo vsakemu brezplačno dostopna. Oglejte si te dobite! Slovenci in Slovenke, segajte po srečkah in agitarajte zanje!

**Med svojimi!** V februarjevi številki »Slov. Učitelja« je obvestilo, da je bil na božični odborovi seji Slomškove Zveze sprejet za člana tudi dr. Ivan Pregelj, pisatelj prosluenga pamfleta v Mohorjevem koledarju, ki ga je tudi »Dom in Svet« proglasil za politično-tendenciozen spis brez vrednosti. Pa Slomškarji so hoteli izkazati sramotilcu učiteljstva posebno čast in ga proglasili popolnoma za svojega. Prav delajo: Gliha vkup štriha!

**Za učitelje vojake.** Poslanci Ivčević, Biankini in Tresič-Pavičič so intervenirali pri deželnobornem ministru Georgiju zaradi vpoklicanja dalmatinskih ljudskošolskih učiteljev, katerih je bilo toliko vpoklicanih, da je nastala ponekod popolna ali delna stagnacija. — Poslanci so zahtevali od ministra, da odpošlje ljudskošolske učitelje takoj na dopust. Minister je obljubil, da se bo tozadevno sporazumel z naučnim ministrom.

**Mohorjev molitvenik** razburja duhove že dolga leta. Družba sv. Moharja je še skoro vsako leto ginjono pripovedovala, kako navdušenje in povpraševanje vlada med ljudstvom za njenimi molitveniki; zato je izdala že nad dvajset različnih molitvenikov in v letošnjem Koledarju iznova pogrdarja, da bo tudi v bodoče vsako

leto izdala nov molitvenik. Ima pa jih še na tisoče in tisoče v zalogi po 40 vin. Če si je kdo le upal izraziti dvom o koristi te literarne produkcije en gros, so ga proglasili za lažnika in liberalca. Kako pač ne? Msgr. Podgorc bi z molitveniki izgubil lahko zaslužno slavo »pisatelja« in lepe honorarje. Delo si je znal prijetno olajšati; kadar so škarje odrekale, pa je možakar enostavno prestavljal iz — nemščine... A sedaj se je oglašil proti zaslužnemu delovanju msgr. Podgorca novi, nevarnejši sovražnik! Na februarjem sestanku društva slovenskih katehetov se je namreč poudarjalo, da družbini molitveniki po večini »ležijo zaprašeni po kotih, dokler se ne poizgubijo ali pa jih otroci potržejo. Taka usoda je zadela večino molitvenikov, ki jih je družba izdala. Vselej, ko so prišle Mohorjeve knjige, se je molitvenik potisnil v stran, kjer je nerazrezan ostal, dokler ni kmalu izginil.« — Zato svetujejo kateheti, naj družba deset let po vrsti izdaja eden in isti molitvenik, ki ga oni priporočajo. Bog nas varuj take plohe molitvenikov! Če bodo stroški tudi znašali čez pol milijona kron kakor za Krekove Zgodbe, se še ne ve.

**Koncert Glasbene Matice dne 7. marca 1913 v Ljubljani.** Kakor čujemo je operni pevec g. Josip Rijavec, sedaj na Dunaju, dobil ob »Gl. Matice« povabilo, da sodeluje pri velikem koncertu »Gl. Matice«, pri katerem se bo izvajala svetovnoslavna Dvořakova zborova balada »Mrtvaški ženini«. G. Rijavec bo pel eno glavnih partij tega dela, namreč ženina. G. Rijavec je pred kratkim priredil v Ljubljani v zvezi z nadobudnim mladim skladateljem in pianistom g. Ravnikom v vsakem oziru lepo uspel komorni koncert in dosegel veliko in povse opravičenega priznanja. On že danes lahko velja za najodličnejšega interpreta moderne slovenske pesni. Njegov nastop v koncertu »Gl. Matice« vzbudi brezdvomno vsestransko zanimanje.

**Gospodinska šola v »Mladiki«.** Letošnji prvi petmesečni gospodinski tečaj se konča s koncem februarja. Drugi tečaj se začne s prvim marcem 1913. V ta tečaj se sprejme 12 gojenk, izjemoma tudi več. Gojenke stanujejo lahko v internatu, kjer so pod dobrim nadzorstvom in kjer imajo vso oskrbo, ali pa tudi stanujejo izven internata, internistke plačujejo za vso oskrbo s šolnino za gospodinski in kuharski pouk ter za belo šivanje mesečnih 100 K. Eksternistkinje pa plačujejo za gospodinski in kuharski pouk, za belo šivanje in za opoldanske hrane mesečnih 45 K. One gojenke pa, ki bi opoldanske hrane ne imele v internatu, plačujejo za ves pouk mesečnih 20 K. Poučuje se: praktično kuhanje, preproste in fine meščanske hrane; gospodinsko knjigovodstvo s kalkulacijami, hranoslovje, gospodinjstvo, zdravoslovje (ta predmet poučuje praktičen zdravnik), serviranje, belo šivanje, likanje. Pripravi se je vodstvu »Mladike« v Ljubljani, Šubičeva ulica št. 9.

**Vsi prijatelji vrtnarstva** naj se blagovolijo priglasiti k društvu »Vrtnarska šola« v Kranju, da moremo z združenimi močmi delati za razvoj tega lepega in prepotrebne družva. Kolike važnosti je obstoj društva »Vrtnarska šola«, je že iz tega razvidno, ker bo društvo vzdrževalo vzorne vrtove in posebne postaje za poizkuševanje semen in orodja. — Vsak prijatelj vrtnarstva ne more sam samo za sebe vzdrževati posebnega strokovnjaka — pač pa bo lahko društvo »Vrtnarska šola« svojim članom v korist vzdrževalo strokovno izobraženega vrtnarja, ako pristopi zadostno število članov. — Društvena poročila »Vrtnarske šole« prinaša list »Prijatelj narave«.

**K vprašanju javne nenravnosti.** Nemška družba za boj proti spolnim boleznim je sestavila komisijo, ki ima tekem enega leta proučiti vprašanje prostitucije v cellem njenem obsegu in izdelati načrt, na podlagi katerega naj bi se potem osnovala tozadevne določbe novega nemškega kazenskega zakona, ki se pripravlja. V komisiji so zdravniki, higieniki, juristi, upravniki uradniki, duhovniki in žene.

**Slovansko dijaštvo v Pragi.** Iz Prage smo prejeli: V Pragi je največ različnega slovanskega dijaštva, okolo 200 Slovencev, ravno toliko Hrvatov, Srbov, Bolgarov, Poljakov in Rusov, a vkljub slovanskemu praškemu ozračju se je to dijaštvo doslej, žalibog, malo stikalo in tako jih je že mnogo zapustilo praške visoke šole, ne da bi zrabili ugodno priliko, seznaniti se z razmerami drugih slovan. narodov: ne baš v korist slovanski vzajemnosti. Da se temu odpomore, je slovensko akademsko »Adrija« predlagalo na obnem zboru »Zveze češko-slovanskega dijaštva«, da se osnuje pri »Zvezi« poseben »Slovanski odbor«, ki bo skrbel za boljše stike med praškimi slovanskimi dijaki in prirejal »Slovanske večere«. Ti se bodo vršili vsakih 14 dni, po potrebi večkrat; na programu bo vedno kratek referat o časovnih slovanskih vprašanjih, ki se mu

# Šolske potrebsčine Marija Tičar

vseh vrst priporočaj cenj. učiteljstvu in sl. šolskim vodstvom

trgovina s papirjem in galanterijo  
Ljubljana, Sv. Petra cesta šte. 26  
(nasproti „Zlate kaplje“)

Zaloga Grubbauerjevih in Slatnarjevih zvezkov ter vseh priprav za obrtno-nadaljevalne šole.

Cene nizke!

Postrežba točna!

priključni neprisiljena konverzacija. Povabljeni so vsi inteligenti, ki se pečajo s slovanskim vprašanjem. Klub »Slavia« nam je prepustil brezplačno krasno dvorano v hotelu »Victoria« (Jungmanova ulica). Ker je število udeležencev omejeno, imajo pristop le člani »Slov. odpora« in povabljeni. Za Slovence daje legitimacije (brezplačno) tov. Reisman v »Adriji«. Kral. Vinohrady, Halkova ulica št. 12, III.

»Otroci, kadar zapustite šolo, ne zabite nemškega Schulvereina!« (Kinder, wenn ihr aus der Schule entlassen werdet, vergesst nicht des Deutschen Schulvereines!) tako stoji z mastnimi črkami napisano na steni Schulvereinske šole v Vodičji vasi na Koroškem, ki je bila ustanovljena proti nameravani CM šoli in zahaja vanjo 90 odstotkov slovenskih otrok. — Ta šola, ki nosi napis »Rosegger Schule«, je dobila takoj svoj lasti okoliš in jo mora vzdrževati občina, oziroma dežela. — Ne z isto, ampak s tisočkrat večjo pravico bi smela klicati naša šolska družba njim, ki so obiskovali njene šole, uživali nje dobrote in prejeli od nje največ: ohranitev svoje narodnosti.

Velikodušna oporoka. V Kostelcu pri Plznu umrl tvornikar J. Morovec je volil mestni občini svojo 400.000 K vredno hišo, da se ustanovi okrajna bolnišnica; nadalje je volil 50.000 K za prezidavo hiše in 200.000 K za vzdrževanje bolnišnice. Nadalje je volil Morovec 5000 K za neko dijaško ustanovo, 10.000 kron pa ubožnim obrtnikom.

Novo avstrijske znamke. V kratkem dobimo v Avstriji nove poštne znamke, s katerimi namerava poštna uprava prihraniti 10.000 K. Dosedanje znamke so bile namreč natisnjene na svetlem papirju, nove se pa natisnejo na navadnem. Izpremeni se deloma tudi barva posameznih znamk. Dosedanja 50vinarska znamka se popolnoma opusti, namesto nje se pa uvede nova znamka po 72 vinarjev, ki je potrebna za zavojni promet.

Spoznanje vnetja slepiča (apendicite) se opira na štiri točne, zanesljive znake: 1. nenadna bolečina v spodnjem delu desnega trebuha med popkom in kolkom; 2. nenadna vročina (Fieber); 3. slabost in bljuvanje; 4. na spodnji del desnega trebuha omejena napetost trebušnih mišic, da se čuti trehtrd kakor deska. To četverico znakov naj si vsakdo v korist zdravja neizbrisno obdrži v spominu!

Pasjo razstavo otvorijo na Dunaju dne 12. aprila. Trajala bo dva dni. — Razstavljene bodo vse pasje vrste; posebno lepi psi bodo obdarovani. Kdaj pridejo na vrsto krečkovi — psi za plotom?

Primerna novost pri poštni hranilnici. Urad poštne hranilnice na Dunaju je ukrenil, da bo možno z enim samim nalogom nakazovalno izplačilo, ki se ponavljajo periodično, a le s pogojem, da se izplačilo vedno v istem znesku, istemu prejemniku in istega dne v mesecu, pri izplačilu pa ni nikake razlike, če se vsi mesečno ali vsak drugi mesec ali pa vsake četrte leta enkrat ter če se izplača v gotovini ali pa pripiše lastniku računa v dobro. Nalog se daje navadno s čekom, in poštnohranilnični urad ga bo izvrševal redno do preklica. Če bi pa naročilo prišlo na nedeljo, se izvrši šele naslednji dan. Izvršitev bo vselej izkazana v običnem posnetku. Da je nalog preklican, se bo lastniku računa pismeno javilo. Seveda sme urad tako vrsto izplačevanja odkloniti ali pa ustaviti, če ima zato vzroke. Ta nov način poštnohranilničnega prometa je že uveden, in urad daje potrebna pojasnila.

Iz Sarajeva nam poročajo: Šole so se zopet začele odpirati — upati je, da se ohrani mir — vojaštva je še povsod mnogo — vendar se je rezervisti vračajo domov. Splošno mnenje je, da je za sedaj vojna nevarnost prestana, kar je sreča za vse ljudstvo tostran in onostran Drine.

Zveza slovanskih akademij. Dogovori za osnutje zveze slovanskih akademij so bili zaradi vojnih dogodkov na Balkanu in splošne napetosti nekoliko zastali. Za sedaj je zagotovljeno skupno delo vseh slovanskih akademij, izvzemši krakovsko. V bodočo zvezo vstopijo: Ruska akademija znanosti v Peterburgu (zgodovinski in slovanski oddelki), Jugoslovanska akademija v Zagrebu, Kraljeva srbska akademija v Beogradu, Bolgarska akademija v Sofiji in Češka akademija v Pragi (III. literarno-modroslovni oddelki).

Gospodarska kriza v Avstriji. Ruski tisk skrbno zasleduje gospodarske raz-

mere Avstrijsko-Ogrske. Z velikim zanimanjem kontrolira seveda škodo in katastrofe, ki jih je izzvala balkanska vojna. »Petrograjske Vedomosti« so objavile ravnokar naslednjo statistiko bankerotov leta 1912: Koncem leta 1912 je bilo prisiljeno ustaviti svoje delovanje 480 velikih podjetij (s kapitalom najmanj 100.000 K) s celim obratom 182 milijonov kron. Izmed 54 podjetij, ki so prišla v konkurz, znaša pasiva vsakega najmanj 1 milijon kron, kar je dokaz, da je polom zasegel tudi največja podjetja. Zanimivo je, zasledovati progresivnost stopnjevanja teh padcev v letu 1912. V prvih treh mesecih je bilo 47 bankerotov (pasiv 15.4 milijona kron) v nadaljnjih treh mesecih 103 bankeroti (35 in pol milijona kron), v nadaljnjih treh mesecih 94 bankerotov (s pasivami 54.2 milijona kron) in poslednjih treh mesecih 214 bankerotov (pasiv za 79.4 milijona kron). V tekstilni obrti je ostalo 350.000 delavcev brez dela. Zaprto je bilo 250 tvornic, katerih pasiva znaša čez 80 milijonov kron. Ta statistika ruskega časopisja pa gotovo ne bo popolna in vsestranska. Kaj bi se godilo v Avstriji, ako bi bila država sama zapletena v vojno, o tem ne more imeti nihče pojma.

## Razgled po šolskem svetu.

— Nemški dijaki proti inozemskim dijakom. Velika skupščina berlinskih dijakov je protestirala proti poplavljenju nemških univerz po dijakih iz inozemstva. — Ženske v državnem šolskem svetu. V žensko šolsko deputacijo sta bili v Bremen izvoljeni dve učiteljici s posvetovalnim glasom. — Kranjski klerikalci pa ne puste učiteljic niti v okrajne šolske svete.

— Zatiranje Poljakov na Ruskem. V graščini Czarnockega v Sluvkem je bila zasačena — tajna poljska šola. Gubernar jo obsodil Czarnockega na denarno globo 500 rubljev ali na trimesečno ječo, nadučiteljico Jadvigo Kisielovno na denarno kazen 200 rubljev ali na en mesec ječe in njenega pomočnika na globo 100 rubljev ali na dvajset dnevni zapor. — V Hrošovcu sta bila obsojena na tridesetdnevno ječo oficijal Tribuchowski in S. Domaszewicz, ki je učil dva oficijalova otroka poljskega branja. Oblasti so obsodile, češ, da je bila to »tajna poljska šola«. Žalostno, da brat brata tako zatira!

Češki učitelji. V več čeških okrajih so se vršili shodi zastopnikov učiteljskih društev. Na teh shodih so odločno protestirali proti mačehovski podpori v obliki draginske doklade in zahtevali delazmožni deželni zbor, ki naj v najkrajšem času reši vprašanje glede regulacije učiteljskih plač.

Urad za socialno delo berlinskega vseučiliškega dijaštva. Berlinsko nestrarsko vseučiliško dijaštvo si je ustanovilo posebno posredovalnico za socialno-izobraževalno delo med ljudstvom. Posredovalnica stoji v političkem in verskem oziru na nevtralnem stališču.

Krakovska rudarska akademija. »Politische Korrespondenz« poroča, da bo na podlagi pogajanj med Poljskim klubom in vlado prvi letnik rudarske akademije v Krakovu aktiviran meseca oktobra 1914.

## Odprto pismo

g. F. Ferjančiču, nadučitelju v Boljuncu\*

V času od 15. grudnia 1911., do 31. malega travna 1912 sem supliral g. Frana Ferjančiča, tedanjega nadučitelja v Predloki, ki je bil na dopustu radi bolezn. G. Ferjančič pa se je izrazil proti neki osebi, da sem med tem hujškal tamošnje ljudstvo proti njemu, kar s svojo častno besedo potrdim, da ni resnica. Sedaj pa odločno zahtevam od g. Ferjančiča in apeliram na njegovo čast, ali naj svojo trditev dokaže, ali naj jo prekliče v »Učit. Tovarišu«.

Ang. Furlanič,  
učitelj v Črnci pri Buzetu.

\* Tiskano kot inserat.

Literarisches Institut Kosmos, Gesellschaft m. b. H., Dunaj, III/2, Weißgärberstraße 44—46, s nekaterimi člani učiteljskega stanu kot svojimi odjemalci učil postopa, kakor to za imenovani institut ni priporočljivo. Priporočamo vsem, ki morajo imeti »Kosmos« kaj zvež, naj-večje iznajlost in previdnost, da ne pridejo v sitnosti in neprimlik. Več povemo o drugi priliki!

**Zahajajte samo v lokale, kjer imajo na razpolago naš list!**

## Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 556.

Kranjsko.

Na petrazredni dekliški ljudski šoli v Ribnici se razpisuje v stalno nameščenje učno mesto z zakonitim prejemki.

Prosilke, ki v kranjski javni šolski službi še niso stalno nameščene, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno fizično sposobnost za šolsko službo.

Pravilno opremljene prošnje naj se službenim potom tuuradno predložijo do 15. marca 1913.

C. kr. okrajni šolski svet Kočevje,  
dne 7. februarja 1913.

Št. 358.

Na štirirazredni ljudski šoli v Višnji Gori se razpisuje s tem nadučiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkaj predpisanim potom do 16. marca 1913.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščeni, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji,  
dne 12. februarja 1913.

## Slovensko Abecedo za ženska ročna dela

(II. pomnožena izdaja) po 20 vin. komad priporoča

Milena Kiferle

učiteljica ženskih ročnih del v Ljubljani,  
Krojaška ulica 8./II.

Snažno se oblači vsa rodovina, ki si naroči zbirko vzorcev iz češke tkalnice

## Marije Jirsové

učiteljeve soproge, v Novém Hradku p. Met. (dobaviteljica dež. osrednje zveze učiteljskih društev v Češkem kraljestvu).

Dobiva se 2—8 m dolgih odrezkov cefira kanafasa, flanele, platna, modrotiska itd. Zavoj 45 m za 18 K, najlepša kvaliteta 40 m za 20 K franko, franko, tudi polovica zavoja za 9, oziroma 10 K.

Blago je stalnobarvno in močno kakovosti. Naročite in ostanite stalni odjemalci. Vzorci blaga zastonj in franko.

## Učiteljska tiskarna v Ljubljani,

IV

r. z. z. o. z.

Franciščanska ulica šte. 8.

priporoča

## različne poštne in železniške tiskovine

za šolsko uporabo urejene po najnovejših uradnih vzorcih.

Geniki zastoj in poštne prosto.

Največja slovenska hranilnica!

## Mestna hranilnica ljubljanska

Ljubljana

Prešernova ulica št. 3

Ljubljana

je imela koncem leta 1912 660 milijonov kron denarnega prometa, 42 milijonov kron vlog in 1 milijon 330 tisoč kron rezervnega zaklada. Sprejema vloge vsak delavnik in jih obrestuje po

4 <sup>1</sup>/<sub>2</sub> %

brez odbitka. Hranilnica je pupilarno varna in stoji pod kontrolo c. kr. deželne vlade. — Hranilnica posoja na zemljišča in poslopa proti 5 <sup>1</sup>/<sub>4</sub> % obrestim in najmanj <sup>3</sup>/<sub>4</sub> % amortizacije. Za varčevanje ima vpeljane lične domače hranilnike.

Posoja tudi na menice in vrednostne papirje.

Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

## Učiteljska tiskarna v Ljubljani

r. z. z. o. z.

Franciščanska ulica št. 8

priporoča sledeče mladinske spise:

A. Rapè: Mladini, I. zvezek.  
Spisi Mišja»ovega Julčka, I, II, III. zv.  
E. Gangl: Zbrani spisi, I, II. zvezek.  
J. Slapšak: Turki pred sv. Tihom.  
A. Rapè: Dane.  
J. Ribičič: Kraljestvo čebel.  
M. Gregorič: Otroški oder. IX

Vsaka šola naj bi imela vsaj po toliko izvodov teh najboljših mladinskih spisov, kolikor ima razredov.

Geniki zastoj in poštne prosto.

## AVGUST AGNOLA

Ljubljana, Dunajska cesta 13

poleg »Figovca«

priporoča svojo veliko zalogo stekla, porcelana, petrolejnih svetilk, ogledal, okvirov, šip itd. Tintnike za šolske klopi, aparate za fizikalne poizkušnje.

Prevzema vsakovrstna stek arska dela, tudi nova šolska poslopja na deželi itd.

Zaveza avstrijskih jugoslovanskih učiteljskih društev priporoča v mnogobrojno naročanje oz. kupovanje svoje liste in mladinske knjižice, ki jih izdaja, zalaga in ima v svoji zalogi, in sicer:

## Učiteljskega Tovariša

šolsko-politiški list.

Vseletna naročnina 10 K, upravništvo na Marije Terezije cesti št. 8.

## Zvonček

mladinski list.

Vseletna naročnina 5 K, upravništvo Franciškanska ulica št. 8.

## Popotnik

pedagoški list.

Vseletna naročnina 6 K, upravništvo Primskovo pri Kranju.

Jan Legova knjižnica I. in II. zvezek:

## Dane.

Povest za mladino s štirimi slikami. Spisal Andrej Rapé. Spis je odlikoval s častno nagrado občinski svet ljubljanski.

## Turki pred Sv. Tilnom.

Zgodovinska povest s petimi izvirnimi slikami. Spisal Julij Slapšak. Spis je odlikoval s častno nagrado občinski svet ljubljanski.

Naročajte in širite naše liste in knjižice!

Naročajte Domače ognjišče in Našo Bodočnost.

Vodstvo Zaveze.

# Jubilejska samopomoč.

Društveniki so lahko učitelji, njihove žene in učiteljice. Vsa pojasnila glede pristopa v društvo daje predsednik Ivan Schmeidek, učitelj v Krtni, pošta Dob pri Ljubljani.

V društvo se sprejemajo le oni, ki še niso stari nad 45 let.

Pristopnina se ravna po starostnih letih in sicer od 20 do 25 let 2 K 50 h, od 25 do 30 let 5 K, od 30 do 35 let 10 K, od 35 do 40 let 15 K, od 40 do 45 let 20 K, poleg tega še 2 K za prvi smrtni slučaj in 1 K vpisnine. Letno se plača za rezervni fond 2 K, ki je znašal konec X. upravne dobe 6179 K 98 h.

Po društvenikovi smrti izplača načelnštvo takoj zakonitim dedičem tolikokrat po 2 K, kolikor je društvenikov. Po smrti društvenika plačajo drugi društveniki po 2 K za nadaljni slučaj smrti.

# Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta v Ljubljani

ima v zalogi naslednje knjige:

1. A. Rapé: Mladini. I., II., III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več.
2. J. Slapšak: Spisi Mišjakovega Julčka. I., II., III., IV., V., VI., VII., VIII. zvezek. Cena vsakemu teh osmih zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50 s pošto 16 h več.
3. Engelbert Gangl: Zbrani spisi za mladino. I., II., III. zvezek. Cena vsakemu teh treh zvezkov, ki so vsi lično vezani, je K 1.50, s pošto 16 h več.
4. Josip Ribičič: Vsem dobrim. Cena lično vezani knjigi K 1.50, s pošto 16 h več.
5. Janko Žirovnik: Narodne pesmi za šolsko mladino. I. in II. zvezek. Cena vsakemu teh dveh zvezkov brez poštne je 20 h.
6. Emil Adamič: Slava cesarju Francu Jožefu I.! Spevoigra za šolsko mladino. Cena K 2.—.
7. Besedilo k E. Adamičevi spevoigri. Cena 5 h.
8. Dr. E. Bretl: Kako si ohranimo zdrave in trdne zobe? Cena 20 h.

Ves izkupiček za te knjige je namenjen Društvu za zgradbo učiteljskega konvikta.

Kupujte te knjige vsi, ki ljubite svoje otroke! Priporočajte jih prijateljem mladine, šole in učiteljstva!

Vse te knjige se naročajo in kupujejo v „Učiteljski ti-skarni“ in v vsaki knjigotržnici.

# Slovenska Šolska Matica

ima v svoji zalogi razen razprodanih „Letopisov“, I., II. in III. zv. — še vse do zdaj izišle knjige ter oddaja stalnim članom tudi prejšnje celotne letnike za navadno letnino 4 K; posamezne prejšnje knjige (snopiče itd.) dobivajo člani in učiteljsčniki za polovico prodajalne cene. Nečlani pa plačajo za posamezne prejšnje knjige določeno prodajalno ceno, ki je razvidna v „Pedagoškem Letopisu“.

Posebej je izdala in založila Slovenska Šolska Matica:

1. A. Črnič: Navodilo k I. zvezku „Računice za obče ljudske šole“. Cena 1 K.
2. Spominski list za učence in učenke, ki dobe Odpustnico. Cena 20 vin.
3. Kren-Bajželj: Javen telovadni nastop. Cena 60 vin.
4. Trunk-Dimnik: Staršem šolske mladine. Cena 2 vin.

Letnina za Slovensko Šolsko Matico znaša 4 K in se plača meseca januarja vsakega leta.